

ΠΡΟΣ ΤΟ ΛΑΟ

ΑΝΑΓΚΗ ΔΙΑΛΟΓΟΥ - ΟΧΙ ΑΝΤΙΜΑΧΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΩΝ

Ἐνακοινώσεις τοῦ Μακ. Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
ἐπί τοῦ θέματος τῆς Δημοψηφισματικῆς πρωτοβουλίας τῆς Ἐκκλησίας (28.8.2001)

Ὅπως κατ' ἐπανάληψη τονίσθηκε, ἡ Ἐκκλησία, μὴ ἐπιθυμοῦσα νά ἐμπλακῆ –καθ' οἶον– δῆποτε τρόπο– σέ πολιτικούς προβληματισμούς ἢ σέ ἰδιοτελεῖς κομματικές μεθοδεύσεις οἰασδῆποτε μορφῆς, μέ αἴσθημα εὐθύνης ἀνέβαλε τίς πρό τριμήνου ἀποφασισθεῖσες ἀνακοινώσεις τῆς ἐπί τοῦ θέματος τῆς συλλογῆς τῶν ὑπογραφῶν γιά τή διενέργεια Δημοψηφίσματος περὶ τῆς προαιρετικῆς ἢ μὴ ἀναγραφῆς τοῦ θρησκευόματος στά δελτία ταυτοτήτων.

Μέ τήν ἀναβολή ἐκείνη –ἐκτός τῶν ἄλλων– ἐδίδετο στούς παράγοντες τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας μία ἀκόμη ἄνεση χρόνου προκειμένου νά ἐγκύψουν μέ προσοχή καί νηφαλιότητα, χωρίς ἐμμονές καί προκαταλήψεις, στό ἀναιτίως δημιουργηθέν πρόβλημα τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ θρησκευόματος ἀπό τίς ταυτότητες τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν καί τῶν μετ' αὐτοῦ συνδεομένων θεμάτων τῆς ἰδιοπροσωπείας τοῦ "Ἕλληνας καί τῆς Ἑλληνίδος.

Δυστυχῶς οἱ προκαλέσαντες χωρίς οὐσιώδη λόγο τό πρόβλημα παράγοντες τῆς ἐξουσίας, παρά τήν χρονική δυνατότητα πού εἶχαν καί τίς ἐπανειλημμένες προσπάθειες τῆς Ἐκκλησίας γιά συνεννόηση, συνέχισαν στό προσκῆνιο καί τό παρασκῆνιο τήν ἀρνητική πρός τήν Ἐκκλησία στάση τους [...].

Ἡ Ἱερά Σύνοδος σήμερα εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων καί τῶν συνθηκῶν πού διαμορφώθηκαν ὑποχρεωμένη, σεβομένη πρωτίστως τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, τόν διαχρονικό της ρόλο καί τήν ἐκπεφρασμένη –στό θέμα τῶν ταυτοτήτων– θέση τοῦ Λαοῦ, νά προβῆ στίς ἐπόμενες ἀνακοινώσεις:

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τηρῶντας πιστά τίς ὑποχρεώσεις της, ἐφαρμόζοντας στήν πράξη τά πιστεύματά της καί ἀναδεχομένη τίς εὐθύνες της μέσα στή σύγχρονη Ἑλληνική

**Ἡ Ἐκκλησία μιλάει στά παιδιά της
μέ τή γλώσσα τῆς Εὐθύνης,
τῆς Ἀλήθειας καί τῆς Ἀγάπης**

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ
2001

30

Κοινωνία προέβη –κατόπιν απόφάσεως της Ίεραρχίας της– στη συλλογή ύπογραφών, άναλαβούσα αυτή τήν συνταγματικά ίσχυρή δημοψηφισματική πρωτοβουλία επί του θέματος της προαιρετικής ή όχι άναγραφής του θρησκευματος στις ταυτότητες των Έλλήνων πολιτών. Καί τουτο μετά τήν πρωτοφανή καί επίμονη άρνηση της Κυβερνήσεως για διάλογο έπ' αυτού του σημαντικού θέματος. Άρνηση πού εκφράσθηκε πολύ πριν έμφανισθούν οι γνωστές αποφάσεις του Σ.τ.Ε.

Τό αίτημα της Έκκλησίας για διάλογο επί του θέματος αυτού, πού αίφνιδιαστικά, αυταρχικά καί χωρίς καμμία άνάγκη παρουσιάσθηκε στό Λαό καί έντόνως τόν έπροβλημάτισε, είναι λυπηρό ότι δέν βρήκε άκόμη τήν ίκανοποίησή του.

Ή Έκκλησία όρθοφρονούσα καί στηριζόμενη στις ίδιες δυνάμεις της αλλά καί στην άγάπη του πιστού Λαού, προσέφυγε προς αυτόν ως τόν κύριο ένδιαφερόμενο για τό δικαίωμα της ιδιοπροσωπείας του καί του έζήτησε νά συνενώσει μαζί της τή φωνή του, διαδηλώνοντας σοβαρά καί αποφασιστικά τή βούλησή του. Έτσι ώργανώθηκαν οι δύο είρηνικές Λαοσυνάξεις διαμαρτυρίας καί άνελήφθη στή συνέχεια ή δημοκρατική καί διαφανής προσπάθεια συλλογής ύπογραφών μέ τήν παράκληση προς τήν Κυβέρνηση για τή διενέργεια Δημοψηφίσματος. Τίς ενέργειες αυτές έπέβαλε στήν Έκκλησία ή αυταρχικότητα της έξουσίας καί ή πεισματική της άρνηση για διάλογο. Ή Έκκλησία δέν είχε άλλη έπιλογή καί διέξοδο. Ή έπρεπε νά σιωπήσει καί νά αποδεχθί ως τετελεσμένη τή διαγραφή του θρησκευματος από τίς ταυτότητες ή έπρεπε νά στραφή προς τό Λαό, τή βούληση του όποίου, επί του θέματος αυτού, έξέφραζε.

Καί στις δύο αυτές προσκλήσεις της Έκκλησίας ή άβίαστη, θεληματική καί ευγλωττη άπάντηση του Έλληνικού Λαού, περιεχόμενό της είχε τόσο τίς έντεχνα καί κατ' έξακολούθησιν εκτοξευόμενες άπειλές κατά της Έκκλησίας, όσο καί τήν προαιρετικότητα της άναγραφής του θρησκευματος καί ύπήρξε μεγαλειώδης. Ό όγκος των Λαοσυνάξεων έξέπληξε τούς πάντες καί περισσότερο από τό μισό του ένεργου πληθυσμού ύπεστήριξε μέ τήν ύπογραφή του τήν πρόταση της Έκκλησίας. Οι ύπογραφές πού συγκεντρώθηκαν μετά τόν, σέ κεντρικό επίπεδο,

ήλεκτρονικό τους έλεγχο ως προς τήν άξιοπιστία των καί τόν τριπλό έπίσης έλεγχο των ειδικών κατά περιφέρειες Έπιτροπών, άνέρχονται στόν αριθμό των 3.008.901. Ό αριθμός αυτός προέκυψε μετά τήν άφαίρεση 16.344 δελτίων, τά όποία εκρίθησαν άκυρα, ως έλλιπη, ή ήλέγχθησαν καί άπεδείχθησαν διπλοεγγεγραμμένα.

Ό Λαός μίλησε μέ τόν δικό του γενναίο καί πολιτισμένο τρόπο. Άπέδειξε ότι τό μέλλον του Τόπου μας, ή διαφύλαξη της πατρικής κληρονομιάς μας καί ή άποφυγή της άλλοτριώσής μας τόν ένδιαφέρουν κατά προτεραιότητα. Ή εκδήλωση του φρονήματός του γεμίζει από έλπίδα τό αύριο αυτής της Χριστιανικής Χώρας [...].

Τόν Λαό του Θεού τόν ευγνωμονούμε. Ευχαριστούμεν έπίσης καί τούς όμογενείς άδελφούς μας πού ζώντας σέ πολιτισμένα κράτη μās συμπαρεστάθηκαν μέ τά ένθουσιώδη μηνύματά τους.

Μετά τή σημερινή άνακοίνωση του άποτελέσματος της δημοψηφισματικής πρωτοβουλίας, ή Έκκλησία της Ελλάδος όπως καί όλοι οι Έλληνες χριστιανοί όπου καί άν ζοϋν, όπου καί άν άνήκουν καί όπου καί άν εύρίσκονται, θά περιμένουν καί θά έλπίζουν. Θά έλπίζουν καί θά προσδοκούν ότι ή Κοινοβουλευτική Δημοκρατία καί ή εκλεγμένη υπό του Λαού Κυβέρνησή τους δέν γνωρίζουν παρομοίας μορφής άδιέξοδα καί δέν ύπακούουν σέ άγκυλώσεις. Τά τυχόν προβαλλόμενα επί του θέματος νομικά άδιέξοδα δέν είναι άπροσμάχητα καί ούτε έχουν ύπέρ αυτών τήν συνταγματική άπολυτότητα. Οι αποφάσεις των δικαστηρίων, ως είναι γνωστόν, είτε μεταβάλλονται από νεότερες αποφάσεις των ίδιων δικαστηρίων, είτε, τό σημαντικότερο, άκυρώνονται από αποφάσεις άνωτέρας βαθμίδος δικαστηρίων. Καί τέτοιο δικαστήριο ύπάρχει. Έτσι τό ζήτημα αυτό, των αποφάσεων δηλ. του Σ.τ.Ε. –ή πρώτη καί κυριότερη από τίς όποιες έλήφθη μέ τή διαφορά μιάς μόνο ψήφου– δέν κλείνει ούτε τήν πλευρά των περαιτέρω διαδικασιών, περί των όποιων θά αποφασίσει ή Ι.Σ.Ι., ούτε τήν πλευρά της ήθικης, κοινωνικής ή ιστορικής άξιολόγησής τους. Τέλος, πρέπει νά τονισθί άπαξ έτι ότι οι νόμοι της Έλληνικής Δημοκρατίας κρίνονται μέν, δέν καταργούνται δε,

ούτε από τις δικαστικές αποφάσεις, ούτε από τις αποφάσεις της οίασδήποτε διορισμένης Ἀρχῆς. Καθ' ὅσον δέ ἀφορᾶ στήν κατ' ἐπανάληψιν ἐκφρασθεῖσα θέση ὅτι τό θέμα τῶν ταυτοτήτων “ἐκλείσει”, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ὑπενθυμίσουμε μέ ἀγάπη τόν κανόνα τῆς Ἱστορίας, ὅτι τίποτε δέν “κλείνει” στίς ἀνθρώπινες κοινωνίες ἄν οἱ ἴδιοι οἱ λαοί τους δέν τό θελήσουν. Οἱ ὑπογραφές τῶν ἑκατομμυρίων Ἑλλήνων πολιτῶν διατηροῦν –ὄλοι πλέον τό ἀντιλαμβάνονται– καί θά διατηρήσουν ἀμείωτο τό ἠθικό καί δημοκρατικό τους βάρος. Μπροστά σ' αὐτό τό μεγάλο γεγονός ἡ Χριστιανική Ἑλληνική Πολιτεία δέν θά πρέπει νά παραμείνει ἀδιάφορη. Δέν μπορεῖ καί δέν πρέπει οἱ πολίτες καί ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νά περιφρονηθοῦν γιά μιά ἀκόμη φορά. Ἡ Δημοκρατική Πολιτεία ἔχει τώρα τήν δυνατότητα ἐφ' ὅσον τό θελήσει νά ἐπιλέξῃ Δημοψήφισμα ἢ νέο νόμο γιά τίς ταυτότητες στή Βουλή τῶν Ἑλλήνων.

* * *

Στήν πορεία αὐτῆς τῆς ἀπρόσμενης καί πικρῆς ἀντιπαράθεσης τῶν δεκαεσσάρων μηνῶν εἰπώθησαν πολλά καί ἐνδιαφέροντα. Κατατέθηκαν θέσεις καί ἐπιχειρήματα, ἄλλοτε μέ τρόπο καλόπιστο καί ἄλλοτε μέ τήν σφοδρότητα μιάς κακόπιστης πολεμικῆς πού ἔφθανε τά ὅρια τῆς συκοφαντίας καί τῆς λοιδορίας τῶν ὀρθοδόξων [...].

Γιά τούς πιστούς ἀνθρώπους τῆς Ἐκκλησίας ὅλα αὐτά ἦσαν μέν θλιθερά ἀλλά καί χρήσιμα. Ἐμεῖς διδαχθήκαμε ἀπό ὅλα αὐτά, ταπεινωθήκαμε πολλάκις, μιλήσαμε μέ τούς πιστούς μας, ἀνταλλάξαμε μαζί τους ἀπόψεις, πονέσαμε, προβληματισθήκαμε. Κανένα δέν περιφρονήσαμε. Ἡ Ἐκκλησία ξέρει νά συγχωρεῖ, νά σιωπᾷ, νά ταπεινώνεται καί νά ὑπομένει. Ἀλλά ὅταν ὅλα αὐτά τά ὑφίσταται, τότε οὐσιαστικά δοξάζεται ἀπό τόν Θεό καί τότε “τόν οὐρανόν ὑπεραίρει”.

Καί ἄν κάποια ἀνεξέλεγκτα στοιχεῖα, μέσα ἀπό τήν Ἐκκλησία, τήν ἐξέθεσαν μέ ὑπερβολές ἢ κακοβουλία καί αὐτά τά συγχωροῦμε. Δέν ὑπακούσαμε στήν ἰδιοτέλεια καί δέν ρυμουλκηθήκαμε ἀπό τήν εὐτέλεια. Σήμερα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος γνωρίζει πού πορεύεται. Ἡ ἀπαντοχία τῆς μετά τόν Θεό εἶναι ὁ Λαός καί ἡ ζωντανή πα-

ράδοσή του καί κινητήρια δύναμή της οἱ νέοι ἄνθρωποι πού τή στηρίζουν καί τήν ἀγαποῦν.

* * *

Στήν Πατρίδα μας τά ἀνθρώπινα δικαιώματα καί οἱ δημοκρατικοί κανόνες δέν εἶναι κατακτήσεις διπλῆς ἀναγνώσεως. Ἡ ἔντεχνη ἐπιβολή καί ἡ πνευματική δυνάστευση τῆς πλειοψηφίας τοῦ Λαοῦ ἀπό τήν μειοψηφία ἢ ἀντιστρόφως, σέ κάθε περίπτωση προκαλοῦν, ἐνοχλοῦν καί σταδιακά ὑπονομεῦουν τήν κοινωνική δικαιοσύνη καί τήν εἰρήνη. Ἡ διαφορετικότητα, ἡ προαιρετικότητα καί ἡ ἀνεκτικότητα εἶναι πολύτιμες ἠθικές, κυρίως χριστιανικές καί δημοκρατικές κατακτήσεις, γενικῆς ἀποδοχῆς καί παραδοχῆς. Καί εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἐπ' αὐτῶν συμφωνοῦν οἱ πάντες [...].

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος χωρίς νά ἀσκεῖ ἢ νά ἐπιθυμεῖ καθ' οἷονδήποτε τρόπο καί γιά ὅποιαδήποτε αἰτία κοσμική ἐξουσία, κάτι πού βρίσκεται ἔξω καί πέραν ἀπό τήν ἱερή πνευματική τῆς ἀποστολή –καί μέ τά ἐλάχιστα ὑλικά μέσα πού τῆς ἀφέθηκαν νά ἔχει– γνωρίζει νά βοηθᾷ τήν ἀπανταχοῦ ὀρθόδοξη κοινωνία καί τόν ἀνήμπορο καί ἀνώνυμο ἄνθρωπο ἀνεξαρτήτως θρησκείας, χρώματος καί ἐθνικότητος. Ξέρει νά στηρίζει τό Ἔθνος, νά διαφυλάττει τήν ταυτότητά του, νά ἀποτρέπει τήν ἰσοπέδωση καί νά προστατεύει στόν τομέα τῆς εὐθύνης τῆς τό κύρος τῆς Ἑλλάδος.

* * *

Δυστυχῶς αὐτή ἡ Ἐκκλησία τῶν θυσιῶν καί τῶν ἀγώνων δέν ἔτυχε τῆς κατανόησης σ' ἓνα θέμα πού τό θεωρεῖ ὄχι μόνον ἡ ἴδια ἀλλά καί ἓνα πολύ σημαντικό τμήμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ σπουδαῖο. Σ' ἓνα θέμα στό ὅποιο δικαιούται νά ἔχει διαφορετική ἄποψη ἀπό μιά ὁμάδα ἰσχυρῶν τῆς κρατοῦσης Πολιτείας. Μία ὁμάδα πού, διακηρύσσοντας τίς τυπικές τῆς σχέσεις μέ τήν Ἐκκλησία τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καί προβαίνοντας σέ ὑποτιμητικές γι' αὐτήν ἐκτιμήσεις, προσπαθεῖ νά παρασύρει καί νά παγιδεύσει τήν κορυφή τῆς Ἐξουσίας, ἐπικαλουμένη ἐξωπραγματικές καταστάσεις καί ψευδή γεγονότα στόν τομέα τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, πού προσβάλλουν βάνουσα τόν Ἕλληνα, τήν Ἑλληνίδα καί τήν κοινωνία τους. Ἡ ὁμάδα αὐτή ἔφθασε στό σημεῖο νά ἰσχυρισθῇ ψευδῶς ὅτι ἡ διαγραφῆ

του θρησκευματος ήταν οδηγία της Ε.Ε.

Δέν εύρισκόμεθα σέ αντίθεση μέ κανένα από τους πολιτικούς σχηματισμούς της χώρας. Όλους τους τιμούμε έξ ίσου. Δέν αντιπαρτιθέμεθα μέ κανένα καί ιδίως μέ τήν Κυβέρνηση του Τόπου. Διαφωνούμε έντονα μέ τήν συγκεκριμένη κυβερνητική απόφαση της όποίας τό άνερμήνευτο, τό άκαιρο καί τό λανθασμένο έχει –όπως απέδειξεν ό όγκος των συλλεγεισών ύπογραφών– καταγραφη άρνητικά στη συνείδηση του κυρίαρχου Λαού. Δέν είμεθα έπομένως έμεις πού κυνηγούμε χίμαιρες ή δαιμονοποιούμε τά πράγματα, ως τάχα νά μήν ύπάρχουν. Υπάρχουν καί μάλιστα σέ ένταση καί δέν μπορεί νά άγνοηθούν. Είναί λάθος μιά τέτοια προσέγγιση.

Στή διαδικασία της συλλογής των ύπογραφών, πού είναι πίο συνετή καί πολιτισμένη άπάντηση στον άυταρχισμό καί τήν περιφρόνηση, δέν ύπάρχουν γιά τήν Έκκλησία νικητές καί ήττημένοι. Στους λόγους καί στίς πράξεις της ή Όρθόδοξη Έκκλησία δέν διαιρεί, ούτε κομπάζει. Ό άυταρχισμός διχάζει καί ή περιφρόνηση προκαλεί. Η Έκκλησία του Χριστου προσεύχεται καί συγχωρεί καί τους άνθρώπους καί τά λάθη τους.

Η άτυχής διαφορά πού προκάλεσε τραύμα στην Έκκλησία καί συνήγειρε 3 εκατομμύρια καί πλέον Έλλήνων πρέπει μέσα στα δημοκρατικά καί κοινοβουλευτικά μας θέσμια νά ρυθμισθί. Μερικοί θά σπεύσουν νά πούν τώρα ότι ό κόπος γιά τή συλλογή των ύπογραφών πήγε τάχα χαμένος. Τίποτε δέν χάνεται όταν πρόκειται γιά τήν πίστη, τήν δικαιοσύνη καί τό δικαίωμα της έπιλογής. Αντίθετα πρέπει νά αισθάνονται δυσάρεστα εκείνοι πού άπετόλμησαν νά αλλάξουν τήν εικόνα της Ελλάδος, άπαρνούμενοι τό χαρακτηριστικότερο στοιχείο της πού είναι τό θρησκευμα του Λαού. *Ό σεβασμός ή μή του θρησκευτικού συναισθήματος του Λαού καί ή επίδιωξη της προοδευτικής άποχριστιανοποίησης της χώρας είναι ή καρδιά του προβλήματος των “ταυτοτήτων”.* “Όλα τά άλλα είναι “έκ του πονηρού”. Η Ελλάδα των δοκιμασιών καί των σημερινών κιν-

δύων δέν έχει τήν πολυτέλεια της περισπάσεως καί του φανατισμού ή των ρήξεων πού προκαλεί ένας «έτσιθελικός» έκσυγχρονισμός.

Ήλθεν ή ώρα οι ίθύνοντες άυτου του Τόπου νά μάς άκούσουν, όπως καί έμεις πολλές φορές τους άκούμε. Νά άκούσουν τή φωνή όσων ύπέγραψαν τήν έκκληση της Ίεραρχίας καί άνήκουν σέ όλους τους πολιτικούς χώρους άδιακρίτως. Όλων άυτων πού είναι παιδιά του Θεου καί άυτης της μεγάλης Πατρίδος.

Ό Λαός του Θεου μίλησε νηφάλια καί άποφασιστικά, χωρίς τή διάθεση άντιπαράθεσης προς τήν Κυβέρνησή του. Καί μίλησε μέ τρόπο πρωτοφανή καί έντυπωσιακό, πού δέν πρόκειται νά ξεχασθί. Τρία έκατομμύρια καί πλέον Έλληνες καί Έλληνίδες ζήτησαν Δημοψήφισμα καί ή Ίερά Σύνοδος έπαναλαμβάνει τό πάγιο αίτημά της γιά έντιμο, ειλικρινή καί καρποφόρο ύπέρ της έθνικής μας ιδιοπροσωπείας διάλογο. Στα χέρια της Κυβέρνησης είναι νά ικανοποιήσεί τό αίτημα του Λαού γιά δημοψήφισμα ή νά φέρη στή Βουλή νέο νόμο γιά τίς ταυτότητες.

Μέ τήν όφειλόμενη τιμή καλούμε τήν Πολιτεία σέ συναντίληψη, χωρίς περιττές άντιμαχίες. Καλούμε σέ συναντίληψη καί όλους τους πνευματικούς φορείς του Έθνους. Παρακαλούμε τήν Κυβέρνηση νά προχωρήσει στή διενέργεια ενός έλεύθερου Δημοψηφίσματος γιά νά εκφρασθί άβίαστα ή συνολική θέληση του Λαού χωρίς ύπεκφυγές καί άλλοθι, εφαρμόζοντας μέ εύλάβεια τήν κορυφαία Συνταγματική έπιταγή της λαϊκής κυριαρχίας πού είναι καί ή ύψιστη δημοκρατική ύποχρέωση πάντων.

Άπευθύνομαι στην Κυβέρνηση μέσα από τήν καρδιά μου. Ελάτε νά συζητήσουμε τό ήθικό καί πολιτισμικό μέλλον άυτου του τόπου. Είμαστε βοηθοί σας, δέν είμαστε έχθροί σας.

† Ό Άθηνών καί Πάσης Ελλάδος
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Σημείωση: Έλλείψει χώρου παρελείφθησαν όρισμένα σημεία, όπου ή ένδειξη [...].